

Terezínská iniciativa

26

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

listopad 2003

PIETNÍ SHROMÁŽDĚNÍ NA ŽIDOVSKÉM HŘBITOVĚ V PRAZE

Věra Šlesingerová

Ve čtvrtek 16. října se sešlo několik desítek účastníků pietní trizny u pomníku na paměť českých židů, kteří zahynuli v lodžském ghettu. Jednou z mála přeživších je Věra Šlesingerová, která na shromáždění řekla toto: „Opět se scházíme u památníku obětí lodžského ghetta, abychom si připomněli výročí prvních transportů pražských židů.

Těch, kteří v oněch říjnových dnech nastupovali do vagonů, jež je vezly daleko nejen od Prahy, ale také od prostředí, které dosud tvořilo nedílnou součást jejich života.

My, kteří jsme tehdy jako mladí, či dokonce děti, byli na počátku své cesty, jsme dnes na jejím konci. Neříkám to s lítostí, vždyť patříme k těm nemnoha šťastným, kteří přežili. Založili jsme rodiny, máme děti, vnoučata a radujeme se z nich. Ale ztráty, které jsme utrpěli, cítíme celý život. Naše děti nikdy nepoznaly své babičky a dědečky, tety, strýčky, bratrance, sestřenice. Vždyť byly vyvražděny celé rodiny. ▶

Pietní shromáždění bylo ukončeno modlitbou vrchního rabína Karola E. Sidona

Před lety na koncertě Jitzhaka Perlmana, jenž přišel na podium o berlích, protože prodělal dětskou obrnu, zaskočila mě myšlenka, kolika židovským dětem nebylo dopřáno prokázat své nadání, obohatit svět nebo jen prožít obyčejný život. A stejně jako mnohý z nás jsem si položila otázku, proč právě já jsem přežila.

Dnes pozorujeme s obavami, kam se posunul svět od nadějeplných dní roku 1945. Slyšíme a čteme zprávy o teroristických útocích v Izraeli a jiných zemích, o růstu fašismu, popírání holocaustu a projevech antisemitismu. Byl holocaust varováním nebo spíše krokem k dnešní devalvaci hodnoty lidského života a bezdůvodného zabíjení nevinných?

Stojíme zde jako každý rok, abychom vzpomněli svých drahých i těch, kteří nemají nikoho, kdo by na ně vzpomínal. A znovu si uvědomujeme, že je naší povinností připomínat, kam až může dospět zlo a lhostejnost, s kterou je přijímáno. Vždyť snad právě proto jsme přežili.“

U ZDI PARKHOTELU

Tak jako každý rok jsme se i letos sešli 16. října u pamětní desky umístěné na zdi Parkhotelu v Praze v Holešovicích. Předsednictvo Tereziánské iniciativy uspořádalo pietní shromáždění svých členů a hostů v místech, kde stával v době války Radiotrž, který sloužil jako shromaždiště pražských Židů. Odtud byly vypravovány transporty, nejdřív do lodžského a později do tereziánského ghetta.

V době, kdy transporty do těchto dřevěných baráků nastupovaly, byly budovy ve zchátralém stavu, přišlo do nich, v zimě nebyly vytápěny, byla tam špína, špatný vzduch a naprosto nedostatečná hygienická zařízení. Nebyla tam možnost mytí a daleko venku na volném prostranství byly postaveny provizorní latríny. Celý komplex budov byl hlídán pražskou policií, uvnitř pak konali službu esesáci.

Jaroslav Kraus

Ve výroční den prvního transportu vyslechli účastníci pietního setkání úvodní projev místopředsedy Tereziánské iniciativy Jaroslava Krause, který také přečetl úryvek z knihy Město za mřížemi od Karla Laguse a Josefa Poláka.

„V Praze bylo shromaždiště na někdejším trhu rozhlasových přijímačů. Kdysi za prvé republiky sloužily tyto dřevěné budovy v době veletrhů jako trh rozhlasových přijímačů.

Jakmile předvolaní nastoupili na shromaždiště, byli nejdřív přikázáni na svá místa. Leželo se na zemi, jeden vedle druhého podle čísel, muži, ženy i děti pohromadě. Postupně podle čísel byli předvoláváni k mnoha stolům. U jednoho museli odevzdat klíče od bytu, u druhého potravinové lístky, jinde kmenové listy, jinde peníze, jinde ostatní cennosti, jinde osobní doklady, jinde dotazníky a „Vermögensklärung“ a ostatní

formuláře. To vše bylo úzkostlivě kontrolováno a celá tato procedura byla při obvyklém počtu 1000 lidí rozpočtena na tři dny. Tři až čtyři dny skutečně účastníci transportu na shromaždišti strávili. Esesáci ještě znovu kontrolovali předkládané formuláře a přišli-li někde na závadu, byl účastník transportu předvolán a obvykle přinejmenším zfackován. Pověstný byl zejména hauptscharführer Fidler, který prováděl sám namátkové prohlídky, zda někdo něco nezatajil. Nalezl-li u někoho něco, měl se dotýkat nať těšit.

K nástupní proceduře patřilo také stříhání vlasů. Podle předpisu měli být muži ostříháni dohola, ale to nebylo většinou dodržováno a stačilo zpravidla ostříhání nakrátko.

Esesáci ve snaze připravit účastníky transportu co nejrychleji na to, co je čeká, prováděli náhlé prohlídky i v noci, a tak život na shromaždišti se podobal velkému, stále rušnému a vyplašenému úlu, z něhož každý toužil dostat se co nejdřív ven.

Obvykle po třech dnech byly procedury skončeny a transport nastoupil svou cestu. Byl odveden na dráhu, zpravidla ještě před ranním svítáním, aby ho vidělo co nejméně lidí. Doprovázen byl esesáky, německou pořádkovou policií, někdy také ještě policií protektorátní nebo četníky.

Transportní vlak byl na nádraží již připraven a podle čísel se nastupovalo do vagonů. Zpočátku se k přepravě používalo osobních vozů, později již většinou nákladních, do nichž bývala uprostřed umístěna lavice, ale nakonec v nich nebyla ani ta. Cesta z Prahy do Tereziána trvala dvě až tři hodiny, nastupování transportu a nakládání věcí trvalo obvykle až čtyři hodiny.“

Potom Jaroslav Kraus zavěsil k pamětní desce kytici a účastníci vyslechli krátký projev Birte Wolter, zástupkyně německých učitelů. I ona položila k desce květiny.

Tichou vzpomínkou na ty, kteří v těchto místech nastoupili cestu, ze které se už nevrátili, bylo shromáždění ukončeno a většina účastníků pomalu odešla do Maiselovy ulice na divadelní představení Esther.

Birte Wolter

BIRTE WOLTER:

Jako místopředsedkyně Dolnosaského spolku na podporu Terezína bych chtěla položit tyto květiny jako výraz naší úcty k tolika obětem holocaustu. Náš spolek si stanovil cíl – uchránit současnou i budoucí generaci před opakováním takových či podobných činů. Proto pořádáme už od roku 1996 vždy na podzim studijní cestu do Terezína. Někteří z účastníků jsou dnes zde.

*Žal nad mrtvými
Úcta před životem*

Naděje na více lidskosti a na pokojnější budoucnost.

ESTHER V JÍDELNĚ ŽOP

Ve čtvrtek 16. října, v den 62. výročí prvního transportu českých židů, zahráli žáci hudebně-dramatického oddělení brněnské konzervatoře pod vedením prof. Marianny Štěpitové-Klaučo v sále ŽOP staročeskou lidovou komedii Esther.

Touto hrou se zabýval nejprve v roce 1938 E. F. Burian, k provedení však nedošlo. Zlidovělý biblický příběh o statečné Esther, která zachránila svůj židovský národ, se pak s úspěchem hrál až v Terezíně, se scénickou hudbou Karla Reinera, v režii Norberta Frýda a výtvarném rámci Františka Zelenky.

Po šedesáti letech mohla Esther, jejíž notové zápisy se ztratily, znovu zaznít díky tomu, že se podařilo zrekonstruovat melodie písní z „hudebních vzpomínek“ bývalých interpretů a pamětníků (Hany Reinerové, Jana Fischera, Zdenky Fantlové a dalších). V Reinerově duchu pak vytvo-

řil novou partituru skladatel Ivo Jirásek. Další velkou zásluhu na znovuvzkříšení díla má prof. Štěpitová se svými skvělými žáky, kteří starou lidovou komedii obdělali rozpustilým mládím i vtipnou aktualizací, její biblický námět pak líbeznou prostotou víry ve spravedlnost.

Se svými žáky nastudovala prof. Štěpitová před několika lety také zrekonstruovaný terezínský kabaret. V obou případech se jí podařilo nejen rozšířit obzor svých svěřenců o zajímavé umělecké úkoly, ale i o všeobecně lidské a etické hodnoty.

Eva Herrmannová

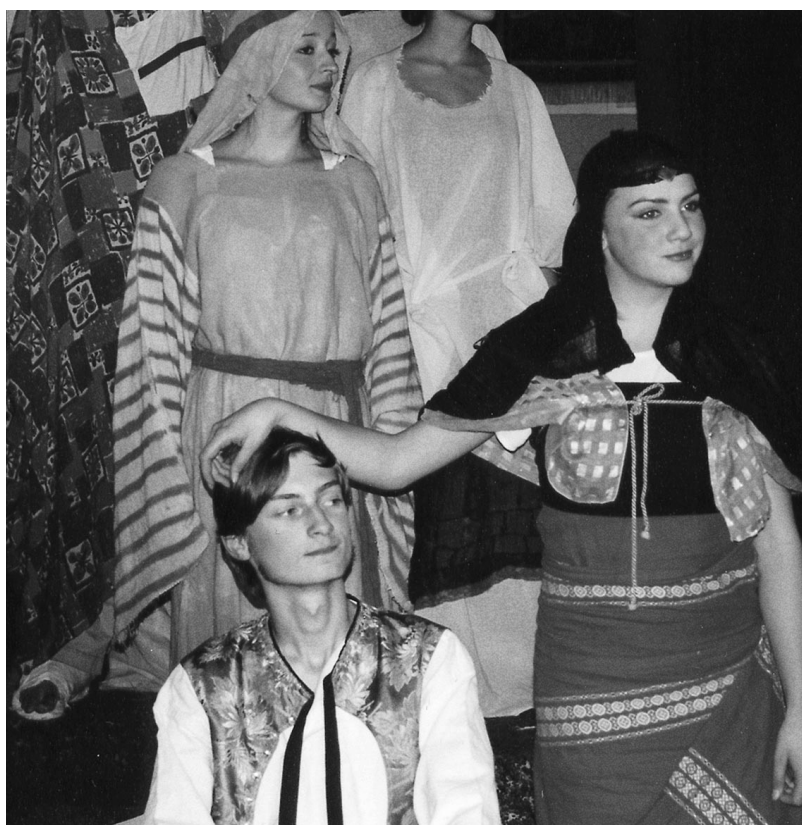

Hana Reinerová

Marianna Štěpitová-Klaučo

*„Naše představení hrajeme v úctě k těm,
kteří nepřežili, a pro radost těch, kteří dnes přišli.“*

Prof. Marianna Štěpitová – Klaučo

Vpátek 29. srpna byla v rezidenci velvyslance Izraele v ČR slavnostně předána další medaile Památníku holocaustu Jad Vašem v Jeruzalémě za záchranu lidského života. Z rukou velvyslance pana Arthura Avnona převzala toto ocenění paní Věra Brůžková-Diskantová, která v roce 1944 zachránila život tehdy sedmiletému Arnoštu Rosenzweigovi.

SPRAVEDLIVÝ MEZI NÁRODY

Arnošt byl s celou rodinou deportován ze slovenského Kežmarku do Ravensbrücku a tam byl od své rodiny odtržen. Otec a starší syn byli deportováni do Bergen Belsenu a matka s dcerou do Osvětimi. Malý Arnošt těžce onemocněl. V tábořovém lazaretu se ho ujala česká spoluzemkyně z nežidovské části tábora, paní Věra Brůžková. Ukryla ho a starala se o něj až do osvobození tábora. Vrátila se s ním do Prahy a pomohla mu najít přeživší příbuzné. Pak s ním na 57 let ztratila kontakt.

Paní Věra Brůžková-Diskantová, dnes devětaosmdesátiletá, žije v Praze. Pan Arnošt Rosenzweig žije v Kodani. Svou záchránkyni po více než půl století vypátral podle dvou starých fotografií. Jejího slavnostního ocenění, k němuž dal podnět, se v Praze zúčastnil s manželkou, synem a jeho rodinou.

KONCERT V TEREZÍNSKÉM KOSTELE

Pěčí nadačního fondu Hanse Krásy (a hlavně paní Gaby Flatowové) byla letošní hudební sezóna zahájena 16. září v terezínském kostele zvlášť krásným a zajímavým koncertem. Početný mládežnický orchestr Junges Deutsches Klangforum, v němž účinkovali i čeští hráči, zde s mladými hudebníky z Německa a Francie nastudoval skladby čtyř nacisty pronásledovaných či odmítaných skladatelů – K. A. Hartmanna, B. Bartóka, V. Ullmana a H. W. Henzeho. Společné studium skladeb právě těchto autorů, z nichž Ullman byl přímo v Terezíně internován a odtud deportován do Osvětimi, zanechalo v mladých umělcích hluboké dojmy – pochopitelně i proto jsou podobná setkání nadací uskutečňována.

Tento koncert se v září uskutečnil též mj. v Berlíně a Mnichově pod záštitou bývalých prezidentů ČR a Německa – Václava Havla a Richarda von Weizäckera.

Eva Herrmannová

Z MARBURGU DO TEREZÍNA

Transportem z Kasselu byli v létě roku 1942 posláni do Terezína i židé ze starobylého německého města Marburgu. Tuto skutečnost připomněla výstava, kterou pod vedením profesora K. Brauna připravili studenti ústavu z Evropské etnologie univerzity v Marburgu.

Část expozice, umístěná v historickém sále radnice, byla věnována osudům marburských židů, jiná část představila život v Terezíně.

Byla jsem pozvaná na slavnostní zahájení výstavy a dojemné bylo setkání s paní Ilse Flachsmann, poslední pamětnicí žijící v Marburgu.

Vernisáž výstavy doprovázel i bohatý kulturní program: panelová diskuse, představení Brundibára, přednáška paní Gaby Flatow, koncerty a jiné.

Dagmar Lieblová

Na fotografii Ilse Flachsmann (vlevo) v rozhovoru s Dagmar Lieblovou

PODĚKOVÁNÍ VŠEM ČLENŮM TI

Jako každý rok, tak i v letošním prvním pololetí jsme od vás obdrželi finanční příspěvky, díky nimž TI vůbec existuje. Jsme velice rádi, že ve vás stále přezívá pocit solidarity a vzpomínka na společně prožité utrpení.

TI nemá jiné finanční zdroje pro volné použití, než jsou vaše příspěvky. Úroky v bankách klesly na minimum a nemůžeme již s nimi prakticky počítat. Věříme, že vaše dary jsou vyjádřením vašeho přání, abychom mohli i nadále plnit úkoly, které jsou před námi. Proto ještě jednou vřelý dík za finanční částky, které jste nám – dle svých možností – poslali.

Milena Procházková

ZÁŽITEK, KTERÝ JSTE SI NECHALI UJÍT

Na jaře uspořádalo Židovské muzeum v Praze výstavu o dvou židovských muzikantech. Jedním z nich byl David Popper, violoncellista a skladatel. Nic jsem z jeho hudby neznala. A tak, když Jiří Hošek, syn členky TI Helgy Hoškové, v rámci svého již několikátého hudebního festivalu Žižkovský podzim pořádal ke skladatelovu jubileu koncert s názvem Pocta Davidu Popperovi, chtěla jsem se s touto pro mne dosud neznámou hudbou seznámit.

Koncert se konal 9. října v neobvyklém prostředí Obřadní síně Židovského hřbitova na Vinohradech. Krásně zrenovovaná síň tvořila opravdu působivé prostředí. Úvodní slovo Jiřího Hoška posluchačům neformálně a lidsky přiblížilo život skladatele. Na programu pak byly jednak židovské synagogální zpěvy v provedení skupiny Blum Singers, složené z někdejších žáků zesnulého kantora Jeruzalémské synagogy Dr. Bluma, dále pak od Ernesta Blocha Židovská píseň pro dvě violoncella, na něž zahrál Jiří Hošek se svou dcerou Dominikou, a posléze zazněly i dvě skladby pro violoncella od Davida Poppera. Hudba romantická, líbezná. A závěr koncertu byl zcela neobvyklý. Účinkující a posluchači se totiž za slunečného podvečera odebrali krátkou procházkou podzimním hřbitovem k nedalekému hrobu Popperových rodičů, kde na rozloučenou opět zazněly krásné zpěvné synagogální písně.

Prostředí i hudba spolu skvěle ladily a celý koncert mně a jistě i ostatním četným posluchačům poskytl kouzelný zážitek. Škoda, že jste nebyli mezi nimi.

Jiří Hošek vybírá pro Žižkovský podzim hudbu ze širokého spektra, od renesanční hudby až po staropražské kuplety, každý tam jistě najde něco, co má rád. Takže nezapomeňte, napřesrok na shledanou na některém z koncertů!

Michaela Vidláková

POZVÁNÍ NA PŘÍŠTÍ SNĚM

S velkým předstihem vás zveme na sněm Tereziánské iniciativy, který se bude konat ve čtvrtek 15. dubna 2004 v Národním domě na Vinohradech. Sněm zahájíme tradičně v 10.00 hodin.

Milá Zuzano,

za celou Tereziánskou iniciativu Ti upřímně a s velikou radostí blahopřejeme ke státnímu vyznamenání, které Ti udělil prezident republiky 28. října 2003. Jsme přesvědčeni, že takové ocenění sis plně zasloužila, zejména proto, že jedním z nejdůležitějších kritérií státního vyznamenání jsou zásluhy o republiku, kterou svým uměním, svým skromným vystupováním a celou svou čistou bytostí už mnohá léta reprezentuješ na nejvyšší úrovni. Jsme pyšní, že jsi naší členkou a zůstáváš stále jednou z nás.

Přejeme Ti z celého srdce ještě hodně zdraví a úspěchů.

Za Tereziánskou iniciativu
Dagmar Lieblová

(Zuzana Růžičková obdržela na Pražském hradě vysoké státní vyznamenání – Medaili Za zásluhy 2. stupně. V listopadu 2001 jsme přinesli se světoznámou cembalistkou a členkou Tereziánské iniciativy rozhovor.)

DOTAZNÍKY K ŽÁDOSTI O DŮCHOD ZA PRÁCI V GHETTU

Během minulých týdnů dostali žadatelé k vyplnění několikastránkové dotazníky, se kterými si často nevěděli rady.

Česká rada pro oběti nacismu zřídila od počátku října bezplatnou poradnu, ve které kvalifikovaní pracovníci poskytují žadatelům odbornou pomoc.

Pokud máte o návštěvu poradny zájem, objednejte se telefonicky předem na číslo 224 872 710.

Poradnu najdete na adrese: Česko-německý fond budoucnosti
Na Poříčí 12
110 00 Praha 1

Návštěvní dny: pondělí – čtvrtek 9.00 – 12.00 hod.
13.00 – 16.00 hod.
pátek 9.00 – 12.00 hod.
13.00 – 15.00 hod.

Josef Císařovský se narodil 21. července 1926 v Hostouni. V letech 1945 – 1956 studoval na Filozofické fakultě, Vysoké škole politické a sociální a Akademii výtvarných umění. V roce 1961 se řádně habilitoval na docenta estetiky výtvarných umění.

ROZHOVOR S MALÍŘEM JOSEFEM CÍSAŘOVSKÝM

Ve středu 16. července byla v děčínské synagoze zahájena dlouhodobá výstava „Židovské hřbitovy v Hostouni“, doplněná putovní výstavou Židovského muzea v Praze „Historie Židů v Čechách a na Moravě, Židovské tradice a zvyky“.

Vernisáž zahájil předseda ŽO Děčín pan Vladimír Poskočil a kromě autora na ní vystoupili také zástupci hlavních institucí, které se na realizaci výstavy podílely. Celé toto děčínské setkání proběhlo v mimořádně srdečném a přátelském ovzduší, z něhož vyzařovala vzájemná důvěra i radost ze vzájemné spolupráce. Četní hosté zaplněné synagogy byli zaujati nejen vystavenými obrazy, ale i sdělením, že autor celý ten rozsáhlý cyklus 43 obrazů děčínské židovské obci věnoval.

Proč to udělal a co jej vůbec přivedlo k myšlence zobrazit židovské hřbitovy malé obce Hostouň, na to jsem se zeptala přímo autora.

Akademický malíř Josef Císařovský je temperamentní muž mnoha zájmů, plný energie a nadaný také velkou dávkou vypravěčského umu. Stačila jsem mu položit jen první otázku a víc už se mi nepodařilo vklínit se do jeho barvitého líčení svými „malichernými“ dotazy. Uvádím tedy rozhovor tak, jak opravdu proběhl, jako monolog. Dodávám, že autor všechny mé zamýšlené a pečlivě připravené otázky vlastně zodpověděl.

Jak vzniklo, respektive jak se vyvíjelo, tvé rozhodnutí věnovat tolik energie a času, několik let práce, dvěma venkovským židovským hřbitovům, které ani nejsou nijak proslavené?

Narodil jsem se v Hostouni, v hospodě mé babičky, která mě vychovávala. Proti nám měl obchod smíšeným zbožím pan Kohn, vedle bylo řeznictví pana Löwyho, jehož dva kluci se mnou chodili do školy a byli jsme kamarádi. Babička byla vynikající zpěvačka v kostele a v její hospodě, kterou zdědila po předcích, se vždycky hrálo divadlo, koncertovalo a zpívalo, byla sídlem různých spolků atd. A moje babička, vdova s pěti dětmi, to všechno řídila. A do téhle hospody chodili také skoro všichni hostounští židé. Babička byla nesmírně tolerantní, hodná a chytrá ženská a chodil k ní kdekdo. Moji strýčkové se kamarádili s mladými hostounskými židy, z nichž mnozí byli i v Sokole. A pan Löwy kšeftoval s mým tatínkem, protože oba byli řezníci. Těsně předtím, než šli židé v únoru 1942 do transportu, přinesl mi pan Löwy krásnou německou monografii Leonarda da Vinci. Nevím, kde k ní přišel, možná, že od některého emigranta. Do Hostouně přišlo před druhou světovou válkou hodně židů z Německa a Rakouska, utíkali před nacismem. Původně tam bylo asi 23 židů, ale před válkou se ta komunita rozrostla asi na sedmdesát. Takže můj vztah k těmhle věcem začal tam.

Ovšem v pětáctyřicátém jsem šel studovat do Prahy a padesát let jsem dělal ztraceného syna. Když jsem oběhl svět, zatoužil jsem po rodné hospodě i po Hostouni a po babiččině smrti jsem se tam nastěhoval. Ještě jsem neměl žádné záměry, dával jsem to

do „richtiku“ a vzpomínal na všechno, co jsem tam prožil, i na všechny své židovské přátele – Kohnovy, Löwyovy, Taussigovy a jiné. Kousek našeho pole, které mi zůstalo, je blízko nového židovského hřbitova, který byl tenkrát ještě v rozvalinách. Původní starý hřbitov je kousek dál v lesíku, přes něj jsem chodil do školy v Unhošti. Je z 18. a nový hřbitov z počátku 19. století. Několikrát jsem tam seděl a najednou jsem začal spontánně kreslit. Bylo mi líto těch povalených náhrobků, a tak jsem ten nový židovský hřbitov zfotoграфoval, zdokumentoval. A zcela mimovolně, vzpomínaje na ty kluky v hospodě, se mi to všechno znovu oživovalo. Když jsem jednou už dělal ty kresby na sále, měl jsem náhle pocit, jako by to byla objednávka mých

mrtvých kamarádů. A když už jsem začal dělat olejové skicy, objevila se tam Aliska Kohnová – Edelsteinová z Ameriky. Byla příbuzná hostounských Kohnů a přišla se podívat, kdo tam ještě žije. Všichni byli mrtví, tak přišla za mnou. Prohlíží si ty obrazy a povídá: „To je krásné, Josífku, že máš ty hřbitovy takové veselé, to je dobře, že to není žádné kňourání a sentimenty.“ A ta Aliska mi dodala šprajc a já jsem si řekl, že z toho udělám cyklus.

Ptala ses, proč jsem to dal do Děčína?

Protože jsem se tam setkal s báječnou partou lidí, kteří mě fascinovali, že dovedou udělat něco zadarmo, makat, že tu ruinu děčínské synagogy vrátí do původní podoby a že je to stálo hodně úsilí. Já jsem to maloval jako vzpomínku na hostounské židy a taky jako vděčnost panu Löwymu, který mě tou monografií Leonarda da Vinci obrovsky šoupl do toho mého malování, to byl obrovský impuls. Fedor Gál mě seznámil s Vladimírem Poskočilem, a když jsem se dozvěděl, že je trojnásobným olympijským vítězem ve vrhu oštěpem, tak jsem se rozhodl, že jim to dám. Uspořádali hned výstavu a budou se o to starat, v tom prostředí to vypadá báječně.

Já nejsem žid, ale se židy jsem vždycky žil. Když jsem v pětáctýřicátém přišel na Filozofickou fakultu do Prahy, octnul jsem se v partě kluků a holek, kteří se vrátili z koncentráků, a mladých slovenských židů, co bojovali ve Slovenském povstání. A když jsem pak studoval v Rusku, byl jsem najednou v prostředí malířů avantgardistů, taky židů, to je snad nějaký magnetismus nebo co. A pak jsem začal psát monografii o Ottovi Gutfreundovi. To byl český asimilovaný žid, veliký sochař a zakladatel nejen českého, ale i evropského sochařského kubismu. Takže vlastně celý můj život byl spojený se židy.

Anna Lorencová

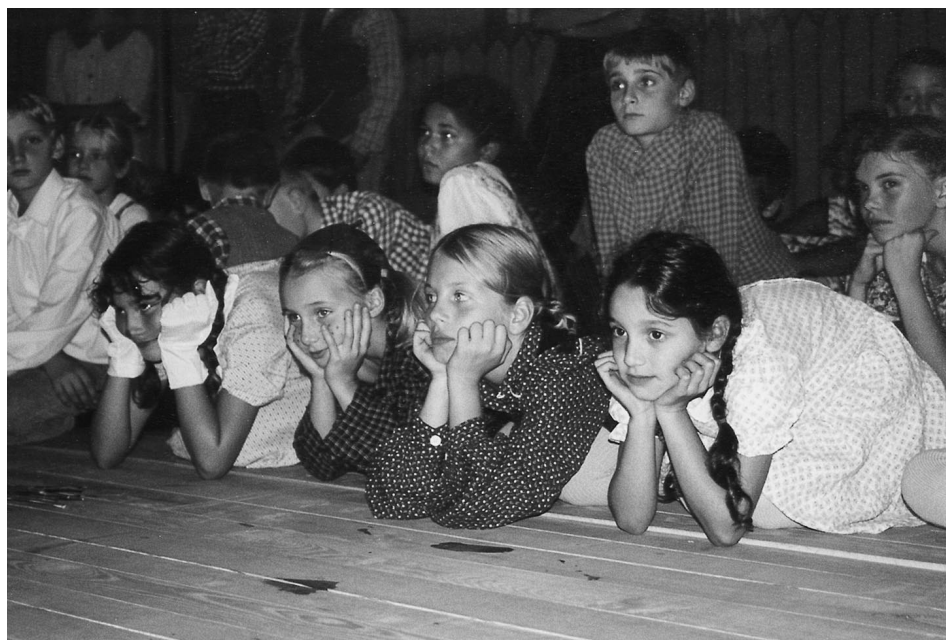
BRUNDIBÁR PO ŠEDESÁTI LETECH – A JEŠTĚ KOUSEK DÁL

Slavnou dětskou operu Brundibár jsme většinou viděli již nesčetněkrát, její letošní uvedení 23. září však mělo mimořádně slavnostní ráz. Památník Tereziín a Tereziínská iniciativa ji uvedly k šedesátému výročí její tereziínské premiéry (podle Rudolfa Fraňka to bylo 26. září 1943). Hrála se, stejně jako před šedesáti lety, na půdě Magdeburských kasáren, v prostředí již mnohem kultivovanějším. Zahráli a zazpívali ji členové DRDS (Dismanova rozhlasového dětského souboru) pod vedením Zdeny a Václava Fléglových. Jednoduché, ale o to půvabnější a působivější provedení připomnělo atmosféru původního tereziínského představení, dodávajícího radost, povzbuzení a naději.

Výročního představení se zúčastnili i mnozí tehdejší členové sboru a dvě „sólistky“ – z New Yorku přijela známá „kočička“ Ela Weissbergerová (Steinová), z Jeruzaléma u nás vzácněji vídaná „Aninka“ Greta Klingsbergová (Hoffmeisterová). Po představení se rozvinula bohatá rozprava účinkujících i diváků někdejších tereziínských představení. Vzpomínali na zkoušky a vystoupení v Tereziíně i v pražském židovském sirotčinci, na nevídanou oblibu Brundibára mezi tereziínskými dětmi, které ji uměly zazpívat od začátku do konce. Ale zejména se vzpomínalo na všechny, ať to byli členové sboru nebo představitelé hlavních rolí, kteří válku nepřežili. Na předtereziínského i tereziínského „Brundibára“ Honzu Holuba a Honzu Treichlingera, „Pepička“ Pintu (Emanuela) Mühlsteina a jeho sestru, střídající roli „Vrabčáka“ a „Aninky“, Marii Mühlsteinovou. Paní Zdena Fléglová připomněla okolnost, za níž začali Brundibára s dětmi studovat po velmi autoritativním přesvědčování Jiřího Vrby. Jsme přesvědčení, že toho nelitovali.

Kdyby existoval nějaký *brundibárologický ústav*, měli bychom jistě přesnější informace. I bez něj však víme, že dětská opera Brundibár skladatele Hanse Krásy a libretisty Adolfa Hoffmeistra je snad neznámější a nejčastěji uváděnou moderní českou operou. Počet jejích představení jde do tisíců a viděly ji děti v Evropě, Americe, Austrálii i Asii. Výčet míst, kde se hrála, vypsát nelze, největší radost však máme z toho, že se jí tak ochotně, s nadšením a pochopením ujímají německé školy, děti i učitelé.

Z rozličných materiálů, osobních vzpomínek, odborných časopisů i knížek jsme se alespoň částečně dopátrali historie vzniku Brundibára, která sahá až do roku 1938, kdy

Společnost pro hudební výchovu vypsalala soutěž na dětskou operu. Zveřejnil ji mj. časopis Rytmus, měsíčník pro soudobou hudbu, ročník III., č. 9, duben-květen 1938. Výzva byla uvedena mezi drobnějšími zprávami v tomto znění:

Soutěž na dětskou operu vyhlašuje Společnost pro hudební výchovu s odměnou 5000 Kč. Z podmínek soutěže uvádíme. Opera, jejíž délka budiž asi 60 minut, musí být napsána tak, aby mohla celá být provedena mládeží. Dílo již dříve k tisku zadané nebo provozované je ze soutěže vyloučeno. V porotě zasedají Z. Chalabala, O. Jeremiáš, A. Kulhánek, J. Löwenbach, Z. Nejedlý, V. Štěpán. Hry do soutěže musí být zaslány anonymně, v klavírním výtahu a v partituře nejpozději do 16. října 1938 na adresu SHU v Praze IV, Toskánský palác, kde možno také obdržeti bližší informace.

Pro nás je zajímavá i skutečnost, že ve výboru sdružení „Přítomnost“, jenž Rytmus řídil, byli vedle dalších hudebníků také Karel Ančerl a Karel Reiner.

Údajně to byla iniciativa Hanse Krásy, který požádal o spolupráci Adolfa Hoffmeistra, možná se dohodli jinak. Podrobnosti o jejich vzájemné spolupráci a tvorbě neznáme, o výsledku jejich společné práce však vypovídají nesčetná a stále pokračující představení.

V Belgické ulici na Vinohradech byl židovský sirotčinec, jehož ředitelem byl osvícený a nadšený pedagog a muzikant Ota Freudenfeld. Jeho syn Rudolf, zvaný Baštítk, který Brundibára v sirotčinci i v Tereziíně spolunacvičoval a dirigoval, na toto období vzpomíná: „... K muzice vedl i nás mladé. Měli jsme vždycky v „sejráku“ pěvecký sbor. ... Za okupace se k nám nuceně přestěhoval i dvěti sirotčinec, rozšířili jsme sbor a zpívali a zpívali.“ Ve změněných okupačních poměrech, kdy děti už nemohly chodit do nor-

málních škol a kromě na Hagibor už téměř ani volně vycházet, vypracoval ředitel pro děti náhradní program, v němž významnou roli hrálo poznávání umění a hudby. Zval do sirotčince významné židovské i nežidovské umělce a osobnosti, např. E. A. Saudka, Jiřího Ortenu, Adolfa Hoffmeistra, Rafaela Schächtera, Gideona Kleina, Hanse Krásu, arch. Zelenku aj. V červenci 1941, na oslavě ředitelových narozenin, mu Rafael Schächter řekl o nové dětské opeře a o svém rozhodnutí ji s dětmi ze sirotčince nastudovat. Sám chodil jednou týdně a Rudolfovi ukládal, co má přes týden s dětmi cvičit. Svou práci na Brundibáru zcela nedokončili, neboť postupně odcházeli do transportů jak děti, tak umělci Schächter i Krása. Podle žijících svědků však víme, že už samotný nácvič byl pro děti velkým potěšením a že se dokonce podařilo s hrát v Belgické ještě dvě představení.

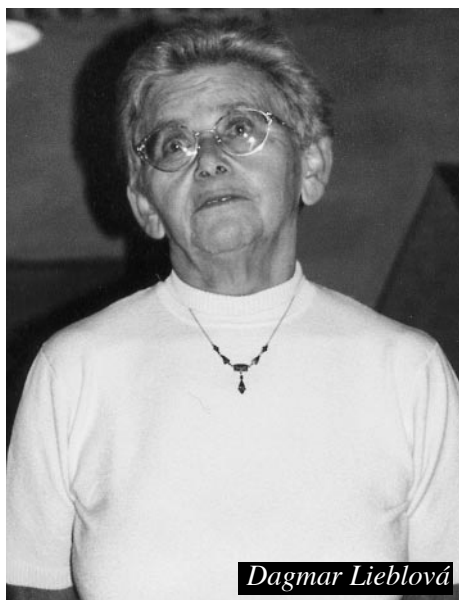
V červenci 1943 odjeli do Tereziína také Freudenfeldovi a Rudolf nastudoval operu s dětmi a spolupracovníky ještě jednou. K tomu snad ještě jedna zajímavost. Freudenfeldovi přibalili do svých transportních zavazadel také klavírní výtah opery. Když se ale v rámci „zkrášlování města“ objevily v Tereziíně i hudební nástroje, vznikla nová situace. Podle vyprávění R. F. napsal Hans Krása na základě klavírního výtahu úplně novou partituru přímo na tělo jednotlivým hudebníkům. Orchester tvořili výborní muzikanti Karel Fröhlich, Pavel Kling, Fredy Mark, Romuald Süßmann, bratři Kohnové, Fricke Weiss, Gideon Klein. Hudební vědec Milan Kuna ve své práci o hudbě v Tereziíně uvádí, že „nová“ Krásova partitura se od původní téměř nelišila.

Vy, kteří to znáte lépe, podrobněji a přesněji, napište nám prosím o tom.

Anna Lorencová

Vážení přátelé!

Asi si už nikdo z nás nevzpomene, co se nám honilo hlavou, když jsme 23. září 1943 stáli v těchto místech a rozechvěni čekali, až se ozvou první tóny Brundibára. Jistě jsme nemysleli na to, „co bude, až budeme babičkami“, určitě jsme si nepředstavovali, že se sejdem ještě po šedesátí letech. Avšak nikomu tenkrát ani nemohlo přijít na mysl, že mnozí z nás mají před

Dagmar Liebllová

sebou už jen několik měsíců, v nejlepším případě ještě asi rok života. A tak bych si tu dnes chtěla vzpomenout na ty, kdo nepřežili: na Pepíčka Pintů Mühlsteina, první Kočku Rudu Lauba a na nezapomenutelného Brundibára Honzu Treichlingera. Chtěla bych vzpomenout i na ty, kdo sice přežili šoa a zažili ještě poválečné Brundibáry, ale dnes už mezi námi nejsou, jako Zdeněk Ohrenstein-Ornest, prostě Orče, který zpíval Psa, a Vrabčák Rafael Sommer.

Jsmo rádi, že my jsme se tu dneska mohli sejít. Děkujeme Památníku Terezín za skvělý nápad uspořádat toto setkání a manželům Flegelovým i Dismančatům za to, že nám přišli zazpívat.

Dagmar Liebllová

Zpívala jsem ve sboru

Krátce poté, co jsem v létě 1943 přišla do Terezína, jsem se dozvěděla, že se hledají děti do sboru dětské opery. Se svou novou přítelkyní Lálinou (Lilian Kranzovou), která se také cítila být zpěvačkou, jsem hned běžela na půdu ubytovny L 417. U rozvrzaného harmonia byli páni dirigenti Rudolf Freudfeld a Rafael Schächter (později Baštík a Rafík), my předzpívaly

Eva Herrmannová

a byly zařazeny do sboru, Lálina do altu, já do sopránu (přesně naopak, než jsme předpokládaly).

Na půdě bylo horko, spousta prachu, zkoušeli jsme však s nadšením. Byli jsme náhle jinde, daleko od strašné skutečnosti koncentračního tábora, kde jsme nevěděli, co se s námi stane... Jediná „dekorace“ Brundibára byl vysoký dřevěný plot, za nímž v první polovině vykukovaly pouze naše hlavy. Aby je bylo vidět, museli jsme vylézt na lavičku, která se často kymácela a z níž jsme, neposedové, někdy i spadli, takže i legrace tu bylo až až...

Maminčinu ukolébavku v druhém obraze jsme už zpívali přímo na „jevišti“ – nejednou se slzami v očích, každý z nás vzpomínal na tu svou maminku... V závěrečném „vítězném pochodu“ jsme pak vyzpívali všechny naše naděje (že dobro přece jen zvítězí), pocity vzdoru i radost ze zpěvu... Ten pochod vzbuzoval nepředstavitelné nadšení a my ho zpravidla několikrát opakovali a většina našich terezínských posluchačů zpívala s námi. Podařilo se nám, že i oni na chvíli na všechno zapomněli – možná i proto jsme hráli Brundibára tak rádi...

Dnes se Brundibár hraje téměř na celém světě. K obrovské „brundibárské obci“ se nedávno přidaly i japonské děti. Všechny se staly součástí dětského společenství, zpívajícího o hodnotě kamarádství, vzájemné pomoci a o ceně lidského života, který byl tak mnohým terezínským dětem odepřen... A jak řekl jeden jejich táta: o nestvůrnosti nacismu se tak dozvěděly více než za celoroční výuky dějepisu.

Eva Herrmannová

Moje setkání s Brundibárem – Rudimu Freudfeldovi s láskou

Na začátku války, kdy jsme již nesměli do školy, na hřiště, do kina ani do divadla, prostě nesměli jsme skoro nic, se nám obětavě věnoval Rudi. Na Hagiboru vytvořil hřiště, kde jsme si v létě hráli, v zimě bruslili, organizoval tu pro nás různé skautské hry a my jsme ho za tu všechnu obětavou práci jako učitele velice milovali.

Nacvičil s námi velké recitační pásmo z díla Jana Nerudy „Polka jede“ a hlavně v roce 1942 dětskou operu – Brundibára, kterou jsme pak s velikou pýchou a láskou hráli asi dvakrát v sirotčinci v Belgické ulici. Nepamatuji si všechna jména dětí, které v tom prvním nastudování hrály, ale navždy bude pro mne Honza Holub – jako Brundibár – nezapomenutelným.

Dále si pamatuji (spolu s mojí přítelkyní Věrou Wurzelovou) dvě jména – Lia Blechová a Lia Sternová. Tyto dvě malé dívky zpívaly sólové party, ale již nevím,

Milena Procházková

kteřá z nich byla Aninka a která zpívala vrabčáka.

Já i Věrka jsme stály za dřevěným plotem a zpívaly ve sboru celé šťastné, že i když naše hlasy za moc nestály, zlatý Rudi nás nevyhodil, a tak nám dopřál obrovskou radost – být při tom.

Po odjezdu prvních transportů skončila možnost dalších představení. Díky Rudimu se začal potom studovat Brundibár i v Terezíně, kde jsem také několikrát hrála ve sboru. Potom jsem pro neustálou nemoc toho – ke své velké lítosti – musela nechat. Na Rudiho nikdy nezapomenu.

Asi tak v roce 1949 jsme se náhodou potkali v Praze a jeho radost z toho, že vidí přeživšího zpěvačka ze svého Brundibára byla obrovská. Dlouho jsme si povídali a vyprávěli, ale bohužel toto setkání bylo naše poslední.

Milena Procházková

Brundibár mě vrací do dětství

Věřím, že nejen pro mou generaci Brundibár tolik znamená. Doufám, že ještě dlouho znamenat bude, a doufám, že i další generace, které poznaly a poznají díky šťastnému nápadu Jirky Vrby oslovit Zdena a Václava Fléglovy, aby dětskou operu nastudovali. Fléglovi zpočátku do toho neměli moc chuti, přesto se dílo víc než povedlo. Za to však může především Brundibár sám. Je úžasné, jak tato krásná pohádka, kde jako vždycky dobro zvítězí nad zlem, dokáže zaujmout i dnešní „počítačovou“ generaci.

Brundibár mě vrací do doby mého dětství, zase v duchu vidím Terezín a naši čtyřia-dvacítku, profesorku Brumlíkovou, Editu a Magdu Weissovy, Mášu a všechny ostatní. V té době jsem ještě měla maminku a tatínka. Ta hrůza přišla, až když jsem odjela z Terezína.

Marta Kottová

Jsem ráda, že se k mé vzpomínce na Rafaela Schächtra a náš sklep v L 410 přihlásil místostarosta Terezína se slibem, že „sklep“ dá město do pořádku. Že svůj slib myslí vážně, se mi potvrdilo, neboť mi již telefonoval a ptal se, jak si pamatuji, že náš sklep vypadal. Proto také prosím všechny čtenáře, kteří si na náš sklep pamatují, aby napsali své vzpomínky do časopisu Terezínská iniciativa.

Marta Kottová

Brundibár byl pro nás dar za uloupené dětství

Měla jsem štěstí, zpívala jsem všechna představení (53krát ve sboru a dvakrát Aninku jako záskok). Při každém představení jsme všichni společně prožívali příběh Aninky, Pepička a všech jejích přátel.

Anna Hanusová (uprostřed)

Vraceli jsme se alespoň na chvíli do našeho dětského světa a závěrečný sbor jsme často opakovali a zpívali s osvobozujícím pocitem naděje, že spravedlnost a dobro musí zvítězit.

Ještě dnes – po šedesáti letech – slyším krásný barevný hlas Pepička, který patřil Pintovi Mühlsteinovi, a čistý zvonivý hlas Aninky – Gretky Hoffmeisterové.

Hvězdou představení a jedinečným Brundibárem býval Honza Treichlinger. Svou první roli (a bohužel i poslední) stále tvořivě zlepšoval. Nezapomenu na jeho kouzla s knírkem, která nás vždy pobavila. Postava sobeckého Brundibára byla v jeho podání směšná. Nemuseli jsme se ho bát, a to bylo pro nás důležité.

Nemohu zapomenout na rodinu Mühlsteinovu – na paní Margot, která se o nás v L 410 starala, a když jsme byly nemocné, pokaždé nám něco posilujícího přinesla.

Anna Hanusová

Budu tedy kočka

... přišli k nám na pokoj a řekli vychovatelce: „Jestli tam máš děti, které umějí zpívat, pošli nám je, nacvičujeme dětskou operu.“

Šly jsme tam tři a měly předzpívat. Já se trásla a nechtěla jsem zpívat, jak oni chtěli. Nakonec mi řekli: „Ty budeš mít roli kočky, to je něco zvláštního.“

A tak jsem jim řekla: „Když myslíte, budu tedy kočka.“

Zpívala jsem ji 55krát.

Ela Weissbergerová

Ela Weissbergerová

Nakonec ještě krátký rozhovor s terezínskou „Aninkou“ GRÉTKOU HOFFMEISTEROVOU-KLINGSBERGOVOU

Nejprve několik základních informací. Greta Hoffmeisterová se narodila v roce 1929 ve Vídni, oba její rodiče pocházeli z Čech. V roce 1938 po anšlusu Rakouska utekli do Brna, odkud rodiče ještě v témže roce emigrovali do Palestiny. Byl to ilegální transport, do něhož nepřijímali děti, a později už se odjezd nepodařil. Greta a její o rok mladší sestra Truda byly v Brně zpočátku v německém dětském domově a po okupaci v roce 1939 v židovském sirotčinci. S ním byly také v březnu 1942 deportovány do Terezína. Po zřízení domova mládeže v L 410 se tam obě přestěhovaly. Greta byla na pětadvacítce, její vychovatelkou byla zprvu Magda Weisssová, kterou později vystřídala Laura Šimková. A právě s ní prožila Greta význačnou část svého dalšího osudu. Společně odjely 3. října 1944 do Osvětimi Birkenau a dál do Oederanu, spolu se vrátily do Terezína. Už bez Trudy, která zahynula v Birkenau. Po válce byla Greta krátce v Olešovicích, v jednom z domovů Přemysla Pittra, a jakmile Laura našla v Praze byt, vzala si ji k sobě. Na Lauřinu radu

studovala na anglickém gymnáziu a v roce 1946 odjela do Palestiny, kde se setkala s rodiči. Studovala na konzervatoři v Jeruzalémě a celý svůj další život prožila s hudbou. Třicet let pracovala v hudebním oddělení izraelského rozhlasu a zpívala v různých sborech nejvyšší úrovně, s nimiž se podívala i do světa.

Jak se stalo, že jsi byla vybrána na jednu z hlavních rolí v dětské opeře Brundibár, kde jsi zpívala Aninku?

Od dětství ráda zpívám. V naší rodině to ostatně bylo tradicí. Dědeček byl hercem v Berlíně a zpíval v Lehárových operetách, babička byla suflérkou v opeře. V Terezíně jsem byla ve sboru Rafaela Schächtra, zpívala jsem ve

Verdiho Requiem, ve Figaroví i v Prodané nevěstě. Protože už jsem byla „zkušená“ doporučil mě Rafík Baštíkovi, udělala jsem zkoušku a bylo to.

Provází tě Brundibár i v poválečných letech?

V Izraeli jsem s ním dlouho vůbec nebyla ve spojení. Když jsem přijela, ještě do Palestiny, tak jsem měla jiné starosti, a když tam později Brundibára začali hrát, nikdo o mně nevěděl, že jsem v Terezíně zpívala a přežila. Ale potom jsem se přece jenom zapojila a Brundibára přeložila do hebrejštiny. Zúčastnila jsem se projektu Děti jako vy, který měl vést k poznání a přiblížení šoa. Jezdila jsem a dosud jezdím po různých místech v Izraeli i do zahraničí. Nemluví příliš o sobě, ale vždycky se snažím, aby rozhovor vyústil proti jakémukoli druhu nesnášenlivosti, nenávisti, xenofóbie. Mluvíla jsem k dětem, mezi nimiž byli Turci, muslimové, černoši atd., zdaleka už nejde jenom o antisemitismus. Říkám jim – podívejte se kolem sebe, kolik je tu různých lidí, nemusíte žít jako oni, ale zajímejte se o ně, možná, že z té zvědavosti vzejde větší tolerance. To všechno mi Brundibár umožňuje.

Čím se ještě zabýváš?

Je toho víc. Jsem členkou Společnosti Else Lasker-Schäler ve Wuppertalu, která pečuje o památku slavné židovské básnířky, ale zejména také působí proti nesnášenlivosti a bezpráví. Kromě toho jsem v Orfeus Trustu ve Vídni, jehož cílem je uchování památky hudebníků zavražděných za války. V Izraeli jsem aktivní při izraelsko-arabském sbližování a podporuji několik mladých Arabů, aby mohli vystudovat.

Anna Lorencová

HANIN KUFŘÍK

V poslední době se opět objevila pozoruhodná knížka – Hanin kufřík. Napsala ji Karen Levine, z anglického originálu přeložila Dana Makovičková a vydalo ji nakladatelství Portál ve spolupráci s Židovským muzeem v Praze.

Podtitul knihy je Příběh dívky, která se nevrátila, a to nám připomíná příběhy, po kterých nedávno pátraly také děti u nás v České republice, v akci nazvané Zmizelí sousedé. Zatímco zdejší děti se rozhlížely pouze po svém bezprostředním okolí, ve známém prostředí, děti na druhém konci světa, v Japonsku, hledaly stopy v zemi vzdálené, jim zcela neznámé a jistě hůře pochopitelné. Japonské děti měly nejdříve jenom předmět a pak se sháněly po tom, komu patřil, děti u nás vyhledávaly dokumenty ke jménům osob. Společné jim však bylo veliké zaujetí a vytrvalost.

Ale nechme mluvit knížku samu. Do vídáme se z ní, že v tokijském muzeu se objevil malý kufřík se jménem a dalšími údaji o jeho bývalé majitelce. Ten kufřík se do Tokia dostal z Osvětími. Dále už se dočítáme, jak koordinátorka Tokijského centra pro studium holocaustu Fumiko Išioka hledá dívku, které kufřík náležel. Poznáváme, co všechno podnikla, aby se dostala blíž k informacím o ní, a jak se jí dařilo či nedařilo. Hledání se neomezilo jen na úsilí Fumiko, ale zainteresovala do věci i děti ze skupiny Malá křídla. Je až neuvěřitelné, jak pátrání děti zaujalo a co všechno dokázaly najít. Nejvíce jim ovšem pomohlo, když se dopídily, že v Kanadě žije bratr děvčátka, kterému kufřík patřil. Našly cestu k němu do Kanady, a tím i ke vzpomínkám, fotografiím a obrázkům, k dokumentům o životě a bohužel i o konci jeho sestřičky. Zajímavé je líčení všeobecného nadšení dětí při napínavém doplňování poznatků o neznámé, avšak stále známější dívce.

Snad nejcennější na knížce je to, že hovoří přímo k dětem, a to přiměřeně k jejich věku, že jim prostými a srozumitelnými větami přibližuje osud dětí, které se staly oběťmi holocaustu. Ukazuje, co znamená ztratit domov, rodiče a milované osoby, být krutě vykořeněn ze svého prostředí a zbaiven normálních lidských vztahů.

Nám je knížka blízká tím, že vlastníkem kufříku byla Hana Bradyová, holčička z Nového Města na Moravě, která žila po nějakou dobu v Terezíně, než skončila v Osvětími a zůstal po ní jen kufřík. Její bratr, který rovněž prošel Terezínem a Osvětími, se zachránil.

Zdá se mi, že toto dílko je přímo stvořené pro děti z celého světa, ale zvláště pro děti české, a mělo by najít cestu k nim.

Český překlad knížky Hanin kufřík byl prezentován na podvečerním setkání dne 21. října tr. za přítomnosti Hanina bratra Jiřího.

Setkání s ním bylo pro účastníky opravdovou radostí. Jiří Brady, který nyní žije v Torontu, nám vylíčil, jak probíhalo pátrání po Haně u japonských dětí, jak se on i Japonci setkali díky podivuhodným náhodám a jak vše dovršilo vydání knížky zásluhou několika lidí, zaujatých touto záležitostí, jejichž iniciativa pokračuje.

Publikum naslouchalo celou hodinu s velkou pozorností skvělému vyprávění a potom se obracelo na řečníka s dotazy, na něž skromně a vtipně odpovídal.

Ale nejen to: Jiří Brady nás okouznil jak svým vystoupením, tak silou své osobnosti. Ukázal, že o vážných a dokonce velice smutných věcech se dá hovořit také s vtipem a nadhledem. Vyprávěl o svém dětství v Novém Městě na Moravě i o svém životě v Torontu. Obdivovali jsme jeho skromnost, optimismus a humor. (Malá ukázka jeho sebeironie: „Když jsem v roce 1951 emigroval a usadil se v Kanadě, začínal jsem jako instalatér. Záhy jsem ale poznal, že nejsem dost zručný a že bude lepší, když sám budu podnikat a zaměstnám lidi, kteří budou pracovat. Tak jsem nakonec založil podnik s 250 zaměstnanci.“)

Jiřímu Bradymu děkujeme za jeho činnost a přejeme jemu i jeho blízkým hodně zdraví a sil do dalších let.

Eva Štichová

Petr Erben: PO VLASTNÍCH STOPÁCH

16. června letošního roku se v knihkupectví Řehoře Samsy v pasáži U Nováků konala autogramiáda Petra Erbena, jehož vzpomínkovou knihu *Po vlastních stopách* uváděl za účasti mnoha autorových přátel a zájemců spisovatel Arnošt Lustig, který k ní také napsal zasvěcenou předmluvu.

V úvodní partii se Petr Erben – Eisenberg podrobně zabývá svým značně rozvětveným příbuzenstvem, z něhož, žel, téměř nikdo válku nepřežil. Dále líčí své šťastné dětství a mládí ve Frýdku, vstup do sionistické organizace Techelet Lavan a studium na průmyslovce v Brně, odkud se po otcově smrti v roce 1941 vrátil domů k matce a přestěhoval se s ní do Ostravy. (Bratr odjel včas do Palestiny.)

Autor pak detailně vypočítává různé příkazy a zákazy pro židy, popisuje svou

vlastní nucenou práci na regulaci řeky Ostravice v Kunčicích i další události vířící se k době před transporty. Do Terezína přijel s matkou v srpnu 1942 a našel tu už jen hrstku příbuzných, neboť ostatní byli již dříve deportováni na východ. V ghettu se však sešel s přítelem Fredy Hirschem, kterého znal ještě z Brna a jenž mu asi zachránil život, když mu zprostředkoval práci s mládeží. Podrobně se autor zabývá bohatým kulturním i sportovním životem v Terezíně, přízračným sčítáním vězňů v bohušovické kotlině, tzv. „zkrášlením města“ před návštěvou Mezinárodního červeného kříže i natáčením podvodného filmu známým německým hercem a režisérem Kurtem Gerronem, později nazvaném *Vůdce* daruje Židům město. Zajímavé jsou také autorovy zmínky o méně známých skutečnostech, jako byly např. utajené podzemní chodby, o nichž kromě instalatérů a elektrikářů málokdo věděl a jimiž občas proklouzli chlápci ze smíšených manželství, kteří se pak stejnou cestou vraceli do ghetta s proviantem z domova.

Počátkem října 1944 pro Petra Erbena terezínská „idyla“ skončila, neboť byl deportován do Osvětími Birkenau, kde jej doktor Mengele poslal na tu „správnou“ stranu. Díky svému věčnému optimismu i počáteční fyzické zdatnosti přežil další tábory – Mauthausen, Gusen – a dočkal se osvobození. Do jednoho z dalších podzemních transportů se bohužel dobrovolně přihlásila jeho matka, která Osvětím nepřežila.

Následuje líčení autorova nového života v poválečné Praze a v Trutnově, sblížení s pozdější manželkou Evou a jejich společná cesta přes Paříž do Izraele. Cenné na Erbenově knížce je to, že se snaží zachovat v paměti jména svých přátel i nekonečné válečné utrpení.

Po vlastních stopách rozhodně stojí za přečtení. Erbenova knížka by si byla ovšem zasloužila pečlivější redakční práci.

Doris Grozdanovičová

ODKAZ CHAIMA POTOKA

Jméno Chaima Potoka není u nás neznámé a jistě mnohý z našich čtenářů některou z jeho knih četl. Nyní k nám přichází nakladatelství Argo s jeho posledním dílem *Starí muži o půlnoci*, neboť Chaim Potok bohužel nedávno zemřel.

Je to knížka útlá, ale obsahem závažná a kompozičně zajímavá. Jde o tři novely, spojené problematikou nalézání vlastní –

zde židovské – identity. Hlavní postava, která líčí svůj příběh v první z novel, pojmenované *Stavitel archy*, chlapec přicházející do Ameriky po prožitém holocaustu ve východní Evropě, své židovství nemusí objevovat, má ho hluboko v sobě. V druhé novele, *Válečný doktor*, se se svou minulostí vyrovnává člověk, kterému se podařilo uniknout z totalitních záludností bývalého Sovětského svazu. Třetí novela nám přibližuje svět etablovaného člena elitní americké společnosti a má název *Kantor*. Tedy tři různé subjekty, tři odlišná prostředí. Spojuje je příslušnost k židovské entitě, vzpomínka na osobnost, která je silně ovlivnila – odtud jméno té knihy, *Staří muži o půlnoci*, a žena, s níž je vyprávění ve všech třech novelách provázáno, jakýsi katalyzátor, Ilona Davita Chandalová, již vypravěči svěřují své prožitky a pocity.

V poslední novele se setkáme i s hutnou a výstižnou charakteristikou terezínského ghetta: „Bylo mi tehdy šestnáct. V Terezíně přes den probíhala výuka různých předmětů a v noci se zas pořádaly koncerty, operní představení, přednášky a kabaretní výstupy. Hlad, úplavice, nemoci, a kultura. A časně ráno transporty do Osvětimi. Tak jsme žili“.

Víc vám už nebudu o knize sdělovat, abych nepotlačila vaši zvědavost a chut seznámit se s ní sami. Přečtěte si ji, nebudete litovat.

Eva Štichová

DALŠÍ KNIHA O TEREZÍNĚ

Literatura o Terezíně byla obohacena o další zajímavou knihu: Elena Makarová a spoluautoři vydali v nakladatelství Gescharim Mosty kultury (Jeruzalém – Moskva) Terezínské deníky (1942-45) pod názvem *Pevnost nad propastí*. Je to záslužné dílo, kniha je vydaná v ruštině a ruští čtenáři vědí velmi málo, nebo ještě spíš nevědí nic o Terezíně, předpekli Osvětimi a dalších táborech, o městě, které podle názvu německého nacistického propagačního filmu „Vůdce daroval Židům“. V knize jsou citovány deníky různých lidí, většinou vězňů v Terezíně. Nejsou psané pro veřejnost a jsou v nich proto často myšlenky velice intimní, z nichž je patrné, v jak nelidských podmínkách museli lidé existovat a jak velká byla jejich snaha neztratit lidskou důstojnost.

Kniha je krásně upravena, vybavena četnými ilustracemi a dosud neznámými fotografiemi.

V případném dalším vydání či překladech by měly být opraveny dosti hojné chyby, např. *Terezínstadt* nebo *Veletřžinský*

bazar, četné nepřesnosti v překladech cizích slov aj.

Publikace by měla sloužit nejen jako dokument doby, ale i jako důležitý materiál k celistvosti obrazu o holocaustu. Měla by se dostat do rukou i mladé generaci, aby hlouběji pochopila nesmyslnost a hrůzu nacismu a lépe vzdorovala tendencím neonacistů. Kniha by si zasloužila překlad do dalších jazyků, zejména do češtiny.

Evelyna Merová

Rudolf Roden: PAMĚŤ NARUBY

„Jsem vytrvalec, který se snaží slepovat útržky vyslechnutých příhod a příběhů a nějak je souvisle časově a místně propojit. Mým cílem je pomoci pacientovi, aby si uvědomil, co je podstatou jeho pocitů a názorů a co způsobilo, že se s tím nedokázal vypořádat, a jak to narušovalo jeho život ...“ (s. 120).

Rodenova kniha je skutečně především výletem do minulosti, která však nebyla pro autora nijak velkolepá. Narodil se v roce 1923 v židovské rodině a jeho osudy, jakož i osudy jeho blízkých byly nasměrovány stejnou cestou – k nacistickým koncentračním táborech. Tato kniha se řadí k velmi dlouhému seznamu podobných textů, jež nějakým způsobem reflektují holocaust a které znovu a znovu poukazují na skutečnost, že zkušenost koncentračního tábora je pravděpodobně nepřenositelná. Kniha působí na čtenáře jako komentář, Roden popisuje poměrně stroze nejen hrůzné zážitky, ale i příjemné okamžiky života. Jako by minulost, ta válečná, byla něčím, k čemu je nutno zrušit veškeré emotivní vazby a vnímat ji jako fakt, jako cosi, co se stalo, ale co již nesmí rozrušovat autorovo nitro. Možná právě tento dokumentaristický postup zesiluje účinek sdělovaného a zmíněné emoce probouzí v adresátovi – čtenáři.

Kniha je rozdělena do dvou částí, ta první, o níž právě byla řeč, zachycuje dobu válečnou, a jak již bylo řečeno, poměrně syrově. V době, kdy se objevují názory zpochybňující holocaust, jde o vskutku cenné svědectví, které jako jeden ze střípků skládá mozaiku obrazu tak hrůzného, že lidská přirozenost se jeho existenci brání a přece ji musí vzít na vědomí a učinit ji součástí svých nelichotivých lidských dějin.

Druhá část vyznívá výrazně optimisticky, zachycuje čas, kdy je již autor se svou ženou v emigraci, kdy bojuje za svou lékařskou praxi, kdy vychovává své děti, kdy praktikuje jako psychiatr. Ani tato doba není pro autora úplně jednoduchá, ostat-

ně Roden píše vzpomínky na reálný život a nevytváří fiktivní beletristický prostor, a skrze všudypřítomný optimismus druhé části vystupuje do popředí obrovská hodnota, která sice není explicitně pojmenována, ale další život Rodenovy rodiny podmiňuje, a to je lidská svoboda.

Součástí knihy je poměrně velké množství příhod a příběhů, jež jsou někdy charakteru anekdotického, jindy groteskního, či dokonce absurdního. Jejich prostřednictvím skládá autor obraz lidského života, který má smysl, neboť je jedinečný a neopakovatelný, i když někdy obyčejný a směšný. Ale je to lidský život.

Závěrečná kapitola knihy nese možná odvážný název *Poslání*. Ale Roden svou knihou skutečně plní poslání člověka, jenž přežil holocaust a musí nutně podat svědectví. Plní tím svou povinnost vůči všem, kteří nepřežili, i vůči nám, kteří jsme nyní zde a konfrontujeme se se zlem v jiné podobě. A jak již víme, zlo má podob nepřeborné množství a přiblížení každé z nich nám může usnadnit rozeznat i ty další, zatím ne zcela nápadné a rozpoznatelné. Rozpoznat včas je, myslím, naše povinnost.

Kniha vyšla v nakladatelství Academia.

Michaela Bečková

NALEZENÉ A NAVŽDY ZTRACENÉ TVÁŘE

Desítky rodin, které kdysi normálně žily, radovaly se, slavily narozeniny i svátky, chodily na výlety, jezdily na prázdniny. Tváře znovu „nalezené“, ale i navždy „ztracené“, jak zní anglický překlad názvu jedinečné výstavy, do 15. ledna příštího roku umístěné v Guttmanově galerii (Španělská synagoga v Praze, vchod U staré školy 3).

Díky Židovskému muzeu byly shromážděny fotografie i jiné dokumenty o „zmizelých sousedech“ – o lidech, s nimiž jsme se setkávali v jednom domě, na ulicích, v divadlech i na sportovištích, přátelili se s nimi, než je nacisté ocejovali hvězdou, deportovali a zabili v nejrůznějších koncentracích Evropy. Výstavní panely, zachycující zčásti jejich osudy, jsou působivější než jakýkoli kamenný pomník – dojmavější tvářemi plnými naděje, která byla brutálně pošlapána. Díky lidem, kteří uchovali fotografie, útržky dopisů, básničky i maličkosti, jimiž chtěli potěšit, jejich stopa v našem životě nezánikla.

Všechny nalezené dokumenty jsou součástí sbírek židovského muzea v Praze a stálo by za úvahu, zda by neměly být soustředěny do stálé expozice a zpřístupněny široké veřejnosti.

Anna Tučková

KDE NA SVĚTĚ JEŠTĚ *SURVIVORS* PLATÍ?

Minulý měsíc jsem byl v Praze a kromě návštěvy Tereziánské iniciativy, kde jsem si koupil poslední Theresienstaedter Studien a nechal skromný příspěvek, jel jsem do Terezína a poprvé navštívil část muzea v Magdeburských kasárnách. Blahopřeji TI (nebo Památníku) k tak dobré výstavě, která opravdu ukazuje tereziánskou skutečnost.

Jako přeživší Terezína, Auschwitz a Kauferingu si však dovoluji vyjádřit své zhození nad hospodářskou zprávou pana Wenera, která byla otištěna v čísle 25 časopisu Tereziánská iniciativa.

Kde na světě platí *survivors* za to, abychom přesvědčili děti o našem utrpení? To přece je povinnost Ministerstva školství a na to musí mít vláda rozpočet, a když ne, tak to musí platit rodiče těch školních dětí. Také jsem byl kluk v české škole a jezdil jsem na školní výlety, což byla vždycky velká legrace, protože jsme se „ulejvali“ ze školy, a žádná organizace to neplatila.

Claims Conference jistě nepřispívá vědomě na „ulejvání českých dětí ze školy“ a já taky ne. Z celých Spojených států jezdí školní děti do U.S. Holocaust Museum a jistě to žádný Joint neplatí. To platí vláda.

Karel Roubíček, USA

Vážený pane Roubíčku,

děkujeme za Vaše připomínky k naší podpoře návštěv škol v Terezíně. Jsme rádi za každou připomínku a dotaz, týkající se naší činnosti.

Byli bychom jistě velice rádi, kdyby naše vláda platila zájezdy škol do Terezína, aby naše mladá generace si udržela povědomí o tom, co to byl holocaust. Žijeme však v České republice a nikoliv v USA. Vláda má velké finanční problémy. (Jako snad každá vláda. Že by USA byly výjimkou?) A chtít po českých rodičích, aby jim platili „výlety“ do Terezína, je čistá utopie. To by zaplatili spíš výlet někam na Karlštejn či podobně.

Tereziánská iniciativa si uložila za hlavní úkol – udržení vědomí českých občanů o tom, co byl Terezín. Než jsme začali financovat cesty školní mládeže, navštívilo Terezín několik málo škol. Teprve naše iniciativa, ve spolupráci s Památníkem Terezín, zajistila podstatný obrat. V tomto případě nejde o legrační výlety, ale o vážnou věc – o to pečuje erudovaný personál Památníku a Tereziánská iniciativa.

Finanční prostředky na školní zájezdy neposkytuje ani Joint ani Claims Conference, financujeme to z našich prostředků, tj. z dobrovolných příspěvků nebo důležitých odkazů našich členů. Veškerá činnost TI je takto financována. Pouze zdravotní fond je hrazen z prostředků Claims Conference.

Musíme vycházet z reality, ve které žijeme, a proto musíme i nadále zájezdy školní mládeže podporovat.

Ing. Pavel Werner, hospodář TI

Vážený pane Wernere,

děkuji za Vaši odpověď. Asi se mně to lehce mluví, ale každému nečeskému občanovi se to financování zájezdů zdá absurdní. Samozřejmě, že je každá akce, která ukáže, co jsme za války prodělali, pozitivní. Antisemitismus tím však nezmizí.

Vám však nemá cenu to říkat, Vy to jistě víte.

Karel Roubíček, USA

Informace – Vzkazy – Výzvy – Prosby

Blahopřejeme naší člence paní Alici Sommer-Hertz, známé tereziánské klavíristce, která dnes žije v Londýně a která se 26. listopadu dožívá 100 let.

předsednictvo Tereziánské iniciativy

Z dopisu Tereziánské iniciativě:

... jménem tatínka i jménem svým děkuji za ochotu a pomoc při vyplňování dotazníku.

Pevně věřím, že alespoň částečně budou odškodněni ti, kteří za války ztratili to nejценnější – své rodiny a zdraví.

Přeji vám pevné nervy a hodně úspěchů ve vaší činnosti.

P.S. Jsem asi jediná učitelka na okrese, která ukazuje svým žákům v hodinách dějepisu originální peníze z Terezína a památky po otci z KT Mauthausen a dělá besedy na toto téma.

Dagmar Gerlová, Hranice

Zabývám se dílem dr. Jindřicha Kohna, po němž toho zbylo velice málo (ve srovnání s tím, co udělal).

Domníval jsem se, že nebyl ženatý, nyní jsem se dozvěděl, že měl dceru Marii Friedmannovou-Kohnovou, která o něm v Terezíně přednášela.

Prosím Kohnovy potomky či příbuzné a každého, kdo se znal s ním nebo s jeho dcerou nebo kdo navštívil její přednášku v Terezíně, aby se u mne ohlásil. Předem děkuji.

Prof. Dr. Jiří Franěk

U Smaltovny 16, 170 00 Praha 7

tel.: 220 801 552

Informace – Vzkazy – Výzvy – Prosby

Z obsáhlého dopisu redakci našeho časopisu

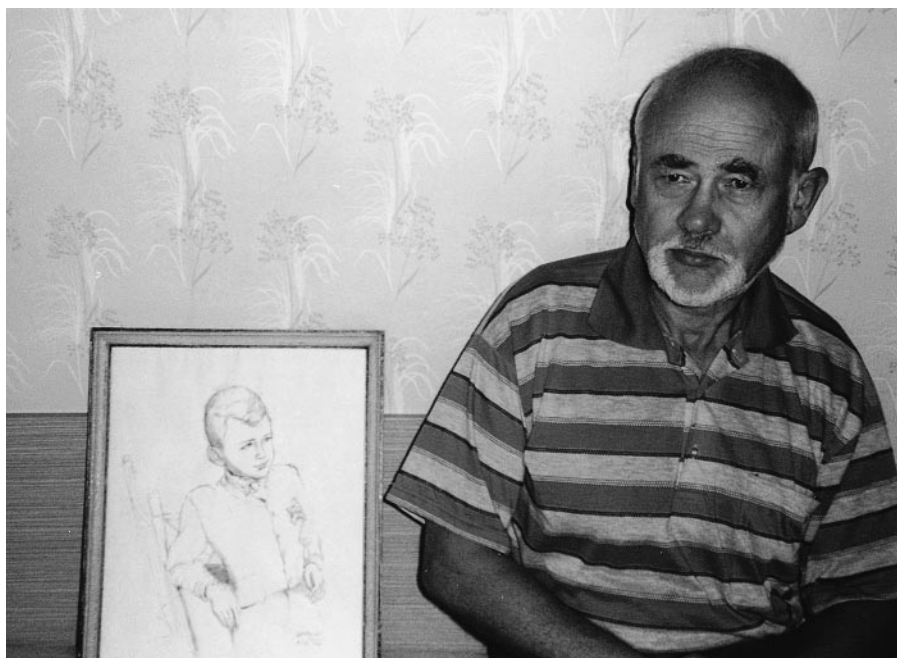
... Trvalá vzpomínka z Terezína mi zůstala do dneška. Jde o obraz, mou podobiznu, o rozměrech 36 x 45 cm, z doby, kdy mi bylo sedm let. Obraz nakreslil známý malíř Leo Haas na přání mých rodičů. Obraz je signovaný a nese datum 13. 7. 1944.

Leo Haas se také dožil konce 2. světové války, stal se naším předním karikaturistou a nakonec se usídlil v NDR.

Po válce visel obraz v obývacím pokoji mých rodičů v Hustopečích a po jejich úmrtí přešel v roce 1991 do mého vlastnictví.

V Terezínské iniciativě jsem se setkal i se jménem a fotografií Tomáše Fritty-Haase, adoptivního syna Leo Haase. Vzpomínám si, že jsme v roce 1946 nebo 1947 společně pobývali v dětské ozdravovně v Ostravici...

Alois Plaček, Brno

Výzva druhé a třetí generaci

Potřebujeme omladit.

Nabízíme vám dobrovolnou a užitečnou spolupráci s naším sdružením, jehož jste – nebo můžete být členy. Scházíme se jednou za měsíc a už obtížně obsazujeme místa jak v předsednictvu, tak i v jednotlivých komisích, jako je na příklad finanční, revizní, sociální, kulturní apod. Chceme, aby činnost TI pokračovala jednou i bez nás, protože naše úkoly budou ještě dlouho důležité – jako např. péče o památku obětí holocaustu, pomoc při výchově k toleranci a proti rasismu všeho druhu, v neposlední řadě také pomoc těm, kteří holocaust přežili.

Ve středu 26. listopadu v 17.00 hodin organizujeme setkání druhé a třetí generace. Přijďte do naší kanceláře v Jáchymově 3. Budete vítáni.

Předsednictvo Terezínské iniciativy

Terezínské oratorium

Ve Státní opeře Praha zazní příští rok – 27. ledna 2004, v Den obětí holocaustu – Terezínské oratorium amerického skladatele Franze Waxmana. Dílo je komponované na verše českých terezínských dětí.

Oratorium provede rakouský orchestr a sbor včetně slavného dětského sboru Wiener Sängerknaben. Začátek polo-scénického koncertu bude ve 14.00 hodin.

Eva Herrmannová

PAMĚTNÍ KNIHY

Leží jich několik na stolcích v terezínských muzeích. Rád si v nich občas čítám, protože dávají dohromady věrný obraz o návštěvnicích tohoto místa židovského utrpení. Obsah toho, co jednotliví lidé pokládají za vhodné vtělit do svých dojmů, je na široké paletě, od zlovolných neonacistických projevů přes naivní a hloupoučké vpisky, až po závažná a mnohdy literárně cenná vyznání se z přemíry citů, vyvolaných zhlédnutím výstav, vypovídajících nejen o lidském smutku a bídě, nýbrž i o nezlomné síle lidského ducha. Jejich sdělení obrazy nejen stupeň IQ, nýbrž i stupeň empatie. Kladných a citově silně zabarvených vpisků je naštěstí převážná většina.

Začnu nejdřív se dvěma zvláště hnusnými výlevy duchovní spodiny. Asi přede dvěma roky nakreslil kdosi do pamětní knihy hákový kříž a připsal k němu (německy): „Hitler vás dostane!“ Příslušný list byl z knihy samozřejmě vytržen.

Asi před rokem ke mně na výstavě kreseb a olejů v Magdeburských kasárnách příběhl na nejvyšší míru rozčilený izraelský pár a upozornil mne na vpisek v pamětní knize.

„Jak to, že jste nechali v knize tak odporný zápis, jak to, že jste příslušnou stránku okamžitě nezničili?“ Šlo o arabsky napsanou větu: „Co nedokončil Hitler, dokončíme my Arabové.“ S přivolanou kustodkou jsme samozřejmě list vytrhli. Obávám se však, že se mi nepodařilo přesvědčit rozlícené manžele, že to v knize nezůstalo úmyslně a že znalost arabštiny nepatří mezi běžné dovednosti ani kustoda ani průvodců. Záhadou mi zůstává, z jakých pohnutek navštívil dotyčný Arab Terezín. Snad aby se pokochal?

Vpisky, které jsem nazval naivními a hloupoučkými, dokládají, že jejich autoři naprosto nepochopili sdělení a poslání toho, co spatřili. Jejich záznamy nemají totiž pranic společného ani s muzejními exponáty ani s historií terezínského ghetta a s Šoa vůbec. Dost možná, že jsou často jen obrazem pisatelových rozpaků. V tom případě by bylo zřejmě rozumnější nic nepsat. V souladu s latinským „Si tacuisses, philosophus mansisses.“ (Kdybys mlčel, byl bys zůstal filozofem.)

Zde je několik příkladů:

Pojďme si zatancovat! Všichni jsou cool! (*Bez podpisu, německy.*)

Zbožňuji Francii! Ať žije sýr a víno. Bordeaux 11. 6. 2003 (*francouzsky*)

Dobrý den všem (lehkým) holkám z Prahy. N. Medici. Dík za krásnou návštěvu! (*francouzsky*)

Fotbal je hra, v níž běhá 22 hráčů za míčem a nakonec vyhraje Německo. Kaiser Franz (*Narážka na přezdívku slavného německého fotbalisty Franze Beckenbauera, německy*)

A teď několik těch citově angažovaných. A nejdřív vepsání s poněkud nezvyklým koncem:

Myslím si, že to, co Němci udělali ve 2. světové válce, je tak špatné, a že je toto muzeum opravdu informativní, a nikdy nezapomenu na tuto cestu do České republiky, a Bůh žehnej tomuto místu, dokud bude Bůh žít.

Frank Seymour, 16 let, červenec 2003 (*anglicky*)

Věřím v sluneční světlo,
ačkoliv je nevidím.
Věřím v Boha,
byť mne nemůže slyšet.
Věřím v lásku, byť ji necítím.
Síla lidského ducha přežila.
(*bez podpisu, anglicky, 23. 6. 2003*)

Dnes ráno jsem se vzbudil brzy,
snil jsem, že nastal konec válčení.
Ale na ramenou jsem měl krev
zraněného vojáka.
Při snídani a ještě
když jsem šel k domovním dveřím.
Bratře, slyšíš mě?
Bratře, vidíš mě? Vidíš?
Bratře, můžeš mi odpustit? Odpustíš mi?
Terezín, 6. 5. 2003 – JKS Bremen, Německo, A. Bergmann, Bremen (*anglicky*)

Zlé, zlé, co se stalo se sudetskými Němci tady po válce! *Berlín*

Viděli jsme, poučili jsme se a NIKDY NEZAPOMENEME.
Nechť odpočívají v pokoji mrtví židé, křesťané, muslimové atd.
Belgin Baydar, 13. 9. 2001 (*turecká dívka žijící v Německu, německy*)

Pokaždé, když o nich slyším, cítím jen hrdost, že přežili ...
po tisících a tisících letech jsou stále tady, naučme se jen žít spolu, s našimi odlišnostmi
Mariana Sabina, Mexiko, 11. 7. 2003 (*anglicky*)

ČLOVĚK

Nesmím tamto, nesmím toto,
jak zní, vrazí, vaše motto?
Jsem člověk vaší rasy,
i když nemám na blond vlasy?
Nesmím kašlat, nesmím kýchat,
smím alespoň trochu dýchat?
7. 7. 2003, bez podpisu (*česky*)

Distilled Thoughts
Filter Humanity
With a stubborn voices
The voice echoes
through memory's mind
yet still livesale
the great cry
Men shall weep
Children do get bruises
and with that very filterale
we can still alter the echo
Narcissus died ...
An unsatisfied man

Zhuštěná myšlenka
Procezená lidskost
nepoddajným hlasem
Hlas zní ozvěnou
vzpomínka myslí
stále je živá
veliký výkřik
Muži zapláčí
Děti se poraní
pomocí tohoto filtru
můžeme odezvu změnit
Narcis je mrtev ...
Neuspokojený muž

Josh, 23. 6. 2003

(S Joshem, jeho rodiči a sestrou jsem byl v Terezíně a Josh napsal verše, zdá se, bez přípravy.
Je mu patnáct. Celým jménem Joshua Fieldstone, USA).

Pavel Stránský

ZDRAVOTNÍ FOND CLAIMS CONFERENCE JE TU PRO VÁS

Připomínáme všem obětem protižidovské nacistické persekuce, že mohou využívat finančních prostředků Zdravotního fondu Claims Conference (ZFCC). Díky grantům, které Terezínská iniciativa dostává od Conference on Jewish Material Claims Against Germany se sídlem v USA, je možné přispívat na léky, zdravotní pomůcky a lékařské vyšetření a ošetření, jež nejsou hrazeny zdravotními pojišťovnami, a provádět zápujčky zdravotních a kompenzačních pomůcek.

K tomu účelu byly schváleny výborem ZFCC podmínky s platností od 1. 8. 2001. Podle těchto podmínek však *není možné běžně přispívat například na rekondiční, léčebné a lázeňské pobyty a pomůcky osobní hygieny (speciální zubní kartáčky)*. V případě, že se nejedná o konkrétní důvod (změna dioptrů apod.), měly by být příspěvky na brýle poskytovány 1x za dva roky. Dále není možné odsouhlasit příspěvek, pokud žadatel zaplatí soukromé nadaci na základě darovací smlouvy (oční čočky).

Pokud budete potřebovat jakoukoliv informaci ohledně možnosti čerpání zdravotního grantu, obraťte se, prosím, na paní Zlatu Kopeckou ze sociálního oddělení ŽOP, která se zabývá praktickou činností související se zdravotním fondem (tel. č. 224 800 810).

Věra Baumová,
předsedkyně výboru ZFCC

Claims Conference ועידת התביעות

The Conference on Jewish Material Claims Against Germany

PODĚKOVÁNÍ CLAIMS CONFERENCE

Každý z nás, kdo je obětí holocaustu, zná velmi dobře Claims Conference, organizaci, která různým způsobem pomáhá i v České republice. Pomáhá individuálně, pomáhá také prostřednictvím Terezínské iniciativy.

Již několik let poskytuje Claims Conference finanční příspěvky na léky a zdravotní pomůcky, které z pověření Terezínské iniciativy distribuje Židovská obec v Praze všem obětem holocaustu.

V tomto roce poskytla Claims Conference Terezínské iniciativě grant v rámci *Programu naléhavé pomoci*. Limitované finanční prostředky jsou určeny pro ty z obětí holocaustu, kteří se dostali do nepříznivé finanční situace a vyžadují pomoc. Dopisem z konce minulého roku jsme o těchto možnostech informovali všechny členy Terezínské iniciativy. Byl ustaven *Poradní výbor obětí holocaustu*, který posuzuje došlé žádosti. Dosud byly přiznány příspěvky 17 osobám v celkové výši 151 tisíc korun.

Znovu se na vás obracíme s žádostí, abyste sdělili Terezínské iniciativě (k rukám Marty Jodasové), Maiselova 18, 110 00 Praha 1, zda vy sami nebo někdo z vašich známých se ocitl v těžké životní situaci a potřebuje určitou jednorázovou finanční pomoc.

Předsednictvo Terezínské iniciativy si je dobře vědomo, že bez Claims Conference by tak rozsáhlá a rozmanitá pomoc našim členům nebyla možná, a využívá každé vhodné příležitosti k tomu, aby vyjádřilo jménem všech, kteří pomoc dostávají, co nejvíce poděkování všem funkcionářům Claims Conference.

Obhospodařování všech finančních prostředků a odpovědnost za jejich správné poskytování vykonávají a mají na starosti dobrovolní členové Terezínské iniciativy. Jejich činnost vyžaduje hodně času a energie a požadavky Claims Conference jsou často velmi náročné při pohybu tak rozmanitých příspěvků.

Zájmem Claims Conference a Terezínské iniciativy je poskytnout všem, kteří trpěli nacistickou protizidovskou perzekucí a ocitli se v nelehké životní situaci, alespoň limitovaný finanční příspěvek. Může to být na příklad příspěvek při stěhování, při nečekaných platbách za nájem, za nákup potravin či ošacení nebo za lékařskou péči.

Všichni, kteří ze zdrojů Claims Conference obdrželi finanční příspěvek, oceňují vzájemný pocit solidarity s oběti holocaustu, který Claims Conference projevuje a Terezínská iniciativa organizuje.

Za všechny patří Claims Conference vřelé poděkování.

Předsednictvo Terezínské iniciativy

ZDRAVOTNÍ FOND OD CLAIMS CONFERENCE

Díky štědrým grantům Claims Conference mohla Terezínská iniciativa zajišťovat pro přeživší oběti holocaustu finanční úhradu za zdravotní pomůcky a léky.

Ze zdravotního fondu č. GF 31-6857-9 jsme v 1. – 3. čtvrtletí roku 2003 poskytli celkem 1.955 finančních příspěvků 508 obětem holocaustu v celkové výši 1.293.591,30 Kč (cca 47.911 USD). To znamená, že bylo vyplaceno v průměru 143.732,- Kč (cca 5.323 USD) a poskytnuto cca 217 příspěvků za 1 měsíc. Výše průměrného měsíčního příspěvku tak dosáhla 662,- Kč (cca 25 USD). V současné době je v evidenci 846 klientů.

Nejvíce příspěvků připadlo na léky – 77%. Pro tento účel bylo vyplaceno 1.504 příspěvků v celkové výši 788.313,50 Kč (cca 29.197 USD). Průměrně měsíčně tedy bylo na léky vyplaceno 167 příspěvků ve výši 87.590,- Kč (cca 3.244 USD), což je průměr na 1 měsíční příspěvek cca 524,- Kč (cca 19 USD).

Na zdravotní pomůcky, vyšetření a ostatní připadlo 23 %. Celkem bylo pro tyto účely vyplaceno 451 příspěvků v celkové výši 483.229,80 Kč (cca 17.897 USD). Průměrně měsíčně tedy bylo na zdravotní pomůcky vyplaceno 50 příspěvků ve výši 53.692,- Kč (cca 1.989 USD), což je průměr na 1 měsíční příspěvek 1.073,- Kč (cca 40 USD). Ze zdravotních pomůcek bylo poskytnuto nejvíce prostředků na zubní protetiku a brýle. Nejvyšší průměrné příspěvky byly poskytnuty na naslouchadla, ošetrovatelská lůžka a zdravotní matrace.

Do půjčovny zdravotních pomůcek a pro potřeby klientů doma byly v uvedeném období zakoupeny zdravotní pomůcky ve výši 38.215,80 (cca 1.415 USD).

V období 1. – 3. čtvrtletí 2003 tedy bylo celkem vyčerpáno 1.293.591,30 Kč (cca 47.911 USD). Vzhledem k tomu, že byl k 27.2.2003 dočerpán starý grant (111-6857-5) ve zbývající částce 287.987,60 Kč (cca 10.666 USD), bylo z nového grantu GF 31-6857-9 vyčerpáno celkem 1.005.603,70 Kč (cca 37.245 USD).

Věra Baumová

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Tel./fax: 222 310 681, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz

Redakční rada: Doris Grozdanovičová, Jiří Kotouč, Jaroslav Kraus, Anna Lorencová, Milena Procházková, Michal Stránský

Číslo 26 vyšlo v listopadu 2003.

MK ČR E 10779